

УТВЪРЖДАВАМ:

ДИРЕКТОР:
Цветелина Камбурова

УЧИЛИЩНА ПРОГРАМА
ЗА ГРАЖДАНСКО, ЗДРАВНО, ЕКОЛОГИЧНО И
ИНТЕРКУЛТУРНО ОБРАЗОВАНИЕ

за учебната 2026/2027 година

Училищната програма за гражданско, здравно, екологично и интеркултурно образование е разгледана и приета на заседание на Педагогическия съвет, проведено на 09.09.2026 г., с Протокол № 15/09.09.2026 г.

I. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Училищната програма за гражданско, здравно, екологично и интеркултурно образование определя основните цели, задачи, направления и тематични области за осъществяване на дейности, насочени към личностното, социалното и гражданското развитие на учениците от VIII до XII клас.

Програмата е разработена в съответствие с възрастовите особености, потребностите и интересите на учениците и с приоритетите на Професионална техническа гимназия „Джон Атанасов“, гр. Сандански.

Тя има за цел да подпомага изграждането на активни, отговорни, самостоятелни и социално ангажирани млади хора, които познават своите права и задължения, умеят да вземат информирани решения, уважават различията, грижат се за своето здраве и за околната среда и участват отговорно в живота на училищната и местната общност.

Програмата може да се реализира чрез учебни и извънкласни дейности, дискусии, беседи, практически занимания, проекти, инициативи, кампании, тематични дни, работилници, срещи с представители на институции и специалисти, както и при необходимост от организирано и целесъобразно използване на учебното време при отсъствие на учител и липса на осигурен заместник-специалист.

II. ОСНОВНА ЦЕЛ

Основната цел на програмата е **формиране и развитие на граждански, социални, здравни, екологични и интеркултурни компетентности у учениците**, необходими за тяхното пълноценно участие в обществения живот и за изграждането им като отговорни, самостоятелни и активни личности.

Програмата подпомага учениците да:

- познават и отстояват своите права и отговорности;
- уважават достойнството и правата на другите;
- изграждат умения за общуване и работа в екип;
- разпознават и предотвратяват рисковото поведение;
- полагат грижи за физическото и психичното си здраве;
- използват безопасно и отговорно дигиталната среда;
- проявяват критично мислене при възприемане и оценяване на информация;
- разбират значението на опазването на природата и устойчивото развитие;
- приемат културното, етническото, религиозното и социалното многообразие;
- разрешават конфликти по ненасилствен и конструктивен начин;
- проявяват инициативност и отговорност към училищната и местната общност.

III. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ

1. Формиране на гражданска култура и активно отношение към обществения живот.
2. Изграждане на знания за демократичните принципи, институциите, правата и задълженията на гражданите.
3. Развитие на умения за критично мислене, анализиране на информация и формиране на аргументирана лична позиция.
4. Насърчаване на отговорното поведение в дигитална среда и повишаване на дигиталната и медийната грамотност.
5. Формиране на нагласи за здравословен начин на живот и отговорно отношение към физическото и психичното здраве.
6. Превенция на зависимости, агресивно поведение, насилие, тормоз и рискови действия.
7. Изграждане на екологична култура и отговорно отношение към природните ресурси.
8. Формиране на позитивно отношение към културното, етническото, религиозното и социалното многообразие.
9. Развитие на умения за ефективно общуване, сътрудничество, разрешаване на конфликти и работа в екип.
10. Насърчаване на доброволчеството, благотворителността и участието в инициативи в полза на училищната и местната общност.
11. Подготовка на учениците за самостоятелен живот, професионална реализация и отговорно участие в обществото.

IV. ОСНОВНИ ЗАДАЧИ

За постигане на поставените цели програмата предвижда:

1. Да се създават условия за активно участие на учениците в дискусии, форуми, дебати и практически дейности.
2. Да се развиват умения за свободно, аргументирано и уважително изразяване на мнение.
3. Да се изграждат умения за вземане на решения и поемане на отговорност за последствията от личния избор.
4. Да се формират умения за конструктивно разрешаване на конфликти.
5. Да се насърчава уважението към човешкото достойнство и различията между хората.
6. Да се развива способността на учениците да разпознават дискриминация, тормоз, насилие и манипулативно поведение.
7. Да се формира критично отношение към невярна, подвеждаща и манипулативна информация в медиите и интернет.
8. Да се развиват навици за безопасно и отговорно използване на социалните мрежи и дигиталните устройства.
9. Да се насърчава здравословното хранене, двигателната активност и грижата за психичното благополучие.
10. Да се повишава информираността относно употребата на психоактивни вещества, алкохол, тютюневи и никотинови изделия и други зависимости.

11. Да се изграждат навици за опазване на околната среда и рационално използване на природните ресурси.
12. Да се насърчава активното участие на учениците в доброволчески и екологични инициативи.
13. Да се развиват предприемчивост, инициативност, самодисциплина и отговорност.
14. Да се формира уважително отношение към труда и професионалната реализация.

V. ПРИНЦИПИ НА ГРАЖДАНСКОТО, ЗДРАВНОТО, ЕКОЛОГИЧНОТО И ИНТЕРКУЛТУРНОТО ОБРАЗОВАНИЕ

Реализирането на програмата се основава на следните принципи:

- уважение към човешкото достойнство и човешките права;
- равнопоставеност и недопускане на дискриминация;
- толерантност и приемане на различията;
- активно участие и лична отговорност;
- безопасна и подкрепяща училищна среда;
- сътрудничество и диалог;
- възрастова съобразеност на темите и дейностите;
- практическа насоченост;
- междупредметна интеграция;
- устойчиво развитие и отговорно отношение към природата;
- равнопоставено участие на учениците в училищния живот.

VI. СЪЩНОСТ И ОСНОВНИ НАПРАВЛЕНИЯ

1. Гражданско образование

Гражданското образование е насочено към формиране на гражданско съзнание, граждански добродетели и готовност за отговорно участие в обществения живот.

Учениците придобиват знания и умения, свързани с:

- правата и задълженията на гражданите;
- принципите на демократичното общество;
- държавните и местните институции;
- законността и върховенството на правото;
- гражданското общество;
- доброволчеството и обществената ангажираност;
- изборния процес и формите на гражданско участие;
- европейското гражданство;
- основните ценности на Европейския съюз;
- медийната и информационната грамотност;
- критичното мислене и разпознаването на дезинформация;
- отговорното поведение в интернет и социалните мрежи;
- трудовите права и отговорности;
- финансова и икономическа грамотност.

2. Здравно образование

Здравното образование е насочено към изграждане на знания, умения и нагласи за поддържане на физическо и психично здраве и за предотвратяване на рисково поведение.

Акцент се поставя върху:

- здравословното хранене;
- физическата активност;
- личната хигиена;
- психичното здраве и емоционалното благополучие;
- справянето със стреса;
- съня и режима на живот;
- превенцията на зависимости;
- превенцията на употребата на алкохол, тютюневи и никотинови изделия и наркотични вещества;
- сексуалното и репродуктивното здраве;
- безопасното поведение;
- първата помощ;
- превенцията на насилието и рисковото поведение;
- безопасното използване на дигитални устройства;
- баланса между онлайн и реалния живот.

3. Екологично образование

Екологичното образование има за цел изграждане на екологична култура, отговорно поведение и готовност за участие в дейности за опазване на околната среда.

То включва:

- опазване на природата;
- изменение на климата;
- устойчиво развитие;
- разумно използване на природните ресурси;
- разделно събиране и намаляване на отпадъците;
- повторна употреба и рециклиране;
- икономично използване на водата и електроенергията;
- биоразнообразие;
- замърсяване на въздуха, водите и почвите;
- устойчив транспорт;
- екологично поведение в училище и дома;
- местни екологични проблеми;
- участие в екологични кампании и инициативи.

4. Интеркултурно образование

Интеркултурното образование е насочено към изграждане на позитивно отношение към културното многообразие и развитие на умения за конструктивно взаимодействие между хора с различна културна, етническа, религиозна и социална принадлежност.

Основни акценти са:

- културна идентичност;
- етническо и религиозно многообразие;
- толерантност и уважение;
- равнопоставеност;
- човешки права;
- междуличностни отношения;
- предотвратяване на стереотипи и предразсъдъци;
- превенция на дискриминацията;
- управление и разрешаване на конфликти;
- ненасилствено общуване;
- работа в екип;
- взаимопомощ и солидарност;
- благотворителност и доброволчество.

VII. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ

В резултат от реализирането на програмата се очаква учениците:

1. Да познават основните си права и задължения.
2. Да разбират принципите на демократичното общество и ролята на гражданина.
3. Да познават основните държавни, местни и европейски институции.
4. Да могат да изразяват аргументирана гражданска позиция.
5. Да разпознават невярна, манипулативна или подвеждаща информация.
6. Да използват отговорно дигиталните технологии и социалните мрежи.
7. Да познават основните фактори, влияещи върху физическото и психичното здраве.
8. Да разпознават рисково поведение и да знаят къде могат да потърсят помощ.
9. Да проявяват отговорност към собственото си здраве и безопасност.
10. Да познават основните принципи на опазване на околната среда.
11. Да проявяват отговорно отношение към природните ресурси и отпадъците.
12. Да уважават културното, етническото, религиозното и социалното многообразие.
13. Да умеят да работят в екип и да разрешават конфликти чрез диалог.
14. Да проявяват толерантност, съпричастност и уважение към другите.
15. Да участват активно в училищни, обществени, благотворителни и екологични инициативи.
16. Да развиват самостоятелност, инициативност и чувство за лична и обществена отговорност.

VIII. УЧЕБНО-ТЕМАТИЧНО СЪДЪРЖАНИЕ

I. ГРАЖДАНСКО ОБРАЗОВАНИЕ

1. България – държава и общество. Национални символи и ценности.
2. Национални празници и значими исторически дати.
3. Държавни институции и тяхната роля.
4. Местна власт и самоуправление.
5. Европейски съюз – ценности, институции и гражданство.
6. Права и задължения на гражданина.
7. Права и отговорности на ученика.
8. Демокрация, законност и върховенство на правото.
9. Гражданското общество и доброволчеството.
10. Младите хора като активни граждани.
11. Как се формира гражданска позиция?
12. Критично мислене и аргументиране.
13. Медийна грамотност – информация, дезинформация и манипулация.
14. Безопасност и отговорност в интернет.
15. Социални мрежи – права, отговорности и дигитален отпечатък.
16. Финансова грамотност – разумно управление на личните средства.
17. Трудови права и отговорности.
18. Професионална етика и отговорност.
19. Предприемчивост и инициативност.
20. Училището и местната общност – възможности за участие.

II. ЗДРАВНО ОБРАЗОВАНИЕ

1. Здравето като лична ценност и отговорност.
2. Лична хигиена и профилактика.
3. Здравословно хранене и хранителни навици.
4. Физическа активност и двигателна култура.
5. Сън, почивка и баланс в ежедневието.
6. Психично здраве и емоционално благополучие.
7. Самооценка, увереност и личностно развитие.
8. Стрес и начини за справяне с него.
9. Управление на емоциите.
10. Взаимоотношения и лични граници.
11. Сексуално и репродуктивно здраве.
12. Превенция на рисковото сексуално поведение.
13. Зависимости – видове, рискове и превенция.
14. Алкохол, тютюн, никотинови изделия и психоактивни вещества.
15. Дигитална зависимост и здравословно използване на технологиите.
16. Кибертормоз и безопасност в интернет.
17. Насилие и тормоз – разпознаване, превенция и търсене на помощ.
18. Първа помощ при инциденти и спешни ситуации.

19. Безопасност на пътя.
20. Лична безопасност и отговорно поведение.

III. ЕКОЛОГИЧНО ОБРАЗОВАНИЕ

1. Човекът и природата – взаимна зависимост.
 2. Екологична култура и отговорно поведение.
 3. Климатични промени и тяхното влияние.
 4. Замърсяване на въздуха, водите и почвите.
 5. Опазване на водните ресурси.
 6. Енергия и енергийна ефективност.
 7. Разделно събиране на отпадъци.
 8. Намаляване, повторна употреба и рециклиране.
 9. Пластмасата и влиянието ѝ върху природата.
 10. Биоразнообразие и защита на природата.
 11. Защитени територии и природни богатства на България.
 12. Екологични проблеми на населеното място и региона.
 13. Устойчив транспорт – ходене пеша, велосипед и обществен транспорт.
 14. Екологично отговорно училище.
 15. Зелени идеи и ученически инициативи.
 16. Да направим училището по-чисто и по-зелено.
 17. 22 април – Ден на Земята.
 18. Световен ден на околната среда – 5 юни.
 19. Екологични кампании и доброволчески инициативи.
 20. Моят личен принос за опазването на природата.
-

IV. ИНТЕРКУЛТУРНО ОБРАЗОВАНИЕ

1. Аз и другите – прилики и различия.
2. Личностна и културна идентичност.
3. Културно многообразие.
4. Етническо и религиозно многообразие.
5. Толерантност и уважение към различията.
6. Човешко достойнство и равнопоставеност.
7. Стереотипи, предразсъдъци и дискриминация.
8. Междупersonно общуване.
9. Ефективно и ненасилствено общуване.
10. Конфликти – причини, развитие и разрешаване.
11. Агресията в училище и извън него.
12. Тормоз и кибертормоз.
13. Умения за работа в екип.
14. Сътрудничество и взаимопомощ.
15. Емпатия и съпричастност.

16. Уважение към различните мнения.
17. Религиозно и културно многообразие.
18. Младите хора и предизвикателствата на съвременното общество.
19. Благотворителност и доброволчество.
20. Аз съм част от общността – какво мога да направя за другите?

IX. ФОРМИ И МЕТОДИ НА РАБОТА

За реализиране на програмата могат да се използват:

- беседи и дискусии;
- тематични разговори;
- дебати;
- ролеви игри;
- казуси и ситуации от реалния живот;
- работа по проекти;
- презентации;
- интерактивни упражнения;
- работа в екип;
- мозъчна атака;
- практически занимания;
- ученически инициативи;
- доброволчески дейности;
- тематични кампании;
- срещи с представители на институции и специалисти;
- информационни кампании;
- изложби и ученически продукти;
- посещения на институции и обществени организации;
- дейности, свързани със значими дати и международни дни.